

цюють ось так: Вони не описують повних кол, як це роблять у коловім танку, лише зразу півколо. Тоді танцюристка біжить 2—3 клітини назад до точки, від якої почала танцювати, обертається в противний бік, біжить знову, зачекує друге півколо, яке з попереднім творить повне коло. Як бджола бігає по півколі, то не виконує крім бігання ніякого іншого руху. Але тоді, як біжить у простій лінії, то вертиться. Полягає воно на тім, що ритмічні й швидкі рухи тілом вправо й вліво є найбільші на кінці кадовба, а найменші головою (ілюстр. 5). Вісь, довкола якої відбувається рух на боки, треба собі подумати перед самою головою. Танок цей назвав Фріш вихильстим.

Заходило й при пилку питання, чи запах самого пилку, чи може запах квіток, з яких бджоли беруть пергу, дають бджолам знати, на яких рослинах треба їм шукати за пергою. Фріш витинав пилики й стовпики дикої рожі й приміщував їх у дзвінках (*Campanula M. L.*) з яких витяг пилики й стовпик і примістив у рожі. Досвіди переконали

його, що міродайним є лише запах пилку-перги, а не запах квіток. Бджоли, що вертали з обніжжям із квіток рожі, в якій були перенесені пилики й стовпик дзвінка, алярмували лише збирачок дзвінкового пилку, а збирачки рожевої перги лишалися спокійні. І хоч бджоли повторяли вихильстий танок багато разів, то заохочували до збирання лише збирачок того роду пилку, який вони самі приносили. Запах квіток не мав ніякого значення.

Вкінці треба згадати, що з обох танків поробив Фріш кінематографічні знімки й демонстрував їх на численних зібраннях, на яких мав виклади про цю дивну „мову“ бджіл.

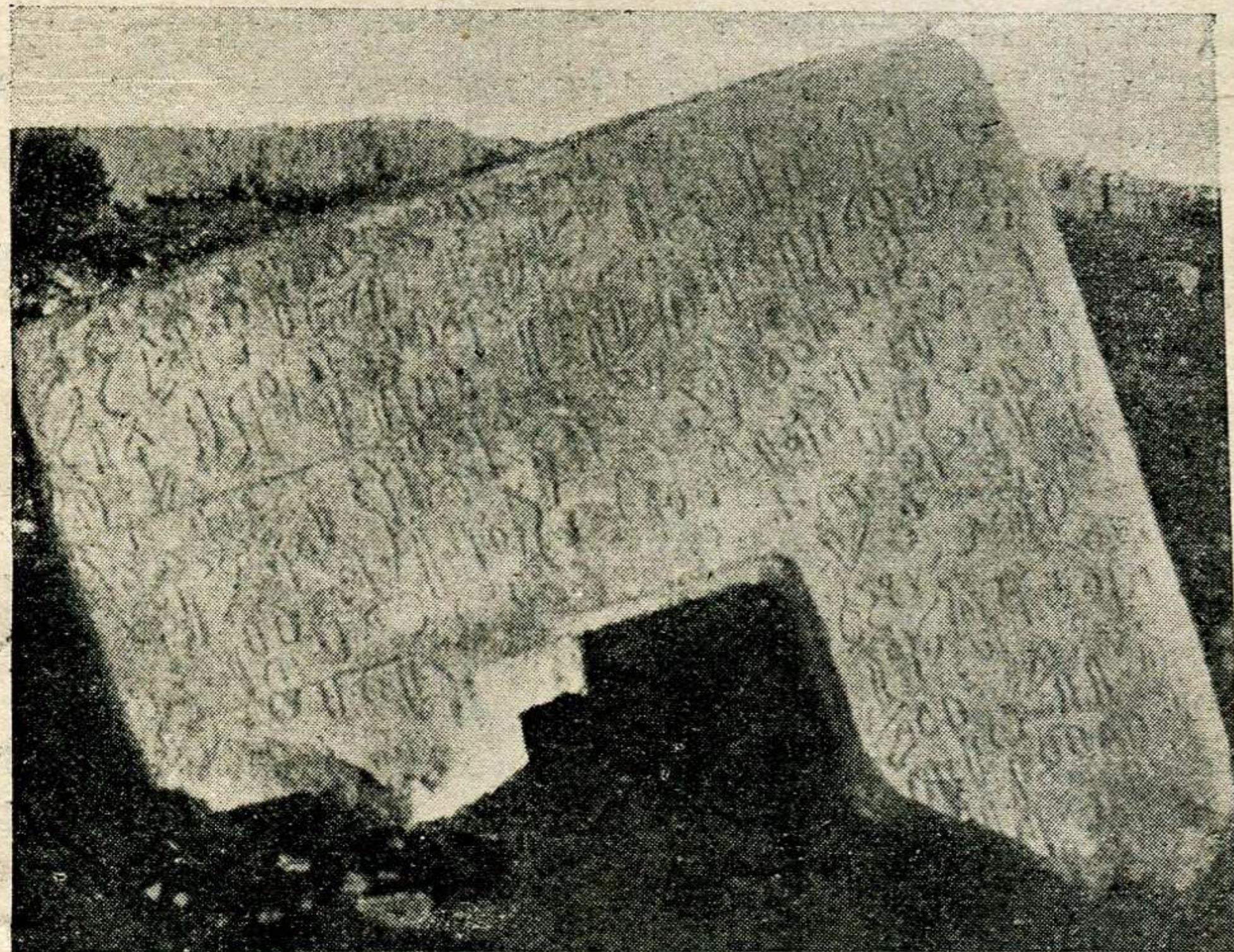
УВАГА: До питання про життя бджіл були в нашому журналі наступні статті: М. Боровський, З життя бджіл (1928, ч. 7., стор. 193 наст.); Йогож, З життя бджіл в зимі (1930, ч. 28., стор. 116 наст.); Йогож, Інтимне життя ростин і бджоли (1930, ч. 37., стор. 7 наст.). Надто в ч. 40 (1931, стор. 107) є коротка замітка про розуміння часу у бджіл.

З ГЕТТИСЬКОЇ СТАРОВИНИ.

Написав ЯРОСЛАВ ПАСТЕРНАК.

На південі від Чорного моря жив у бронзовій добі приблизно від 2500 пер. Хр. численний народ геттітів, що належав до великої сімії індо-європейських народів та був мабуть споріднений з прасловянами. Ассирійські клинові написи називали його „хатті“, єгипетські гієрогліфи „хета“, а „синів Хета“ знають також і книги Старого Завіту.

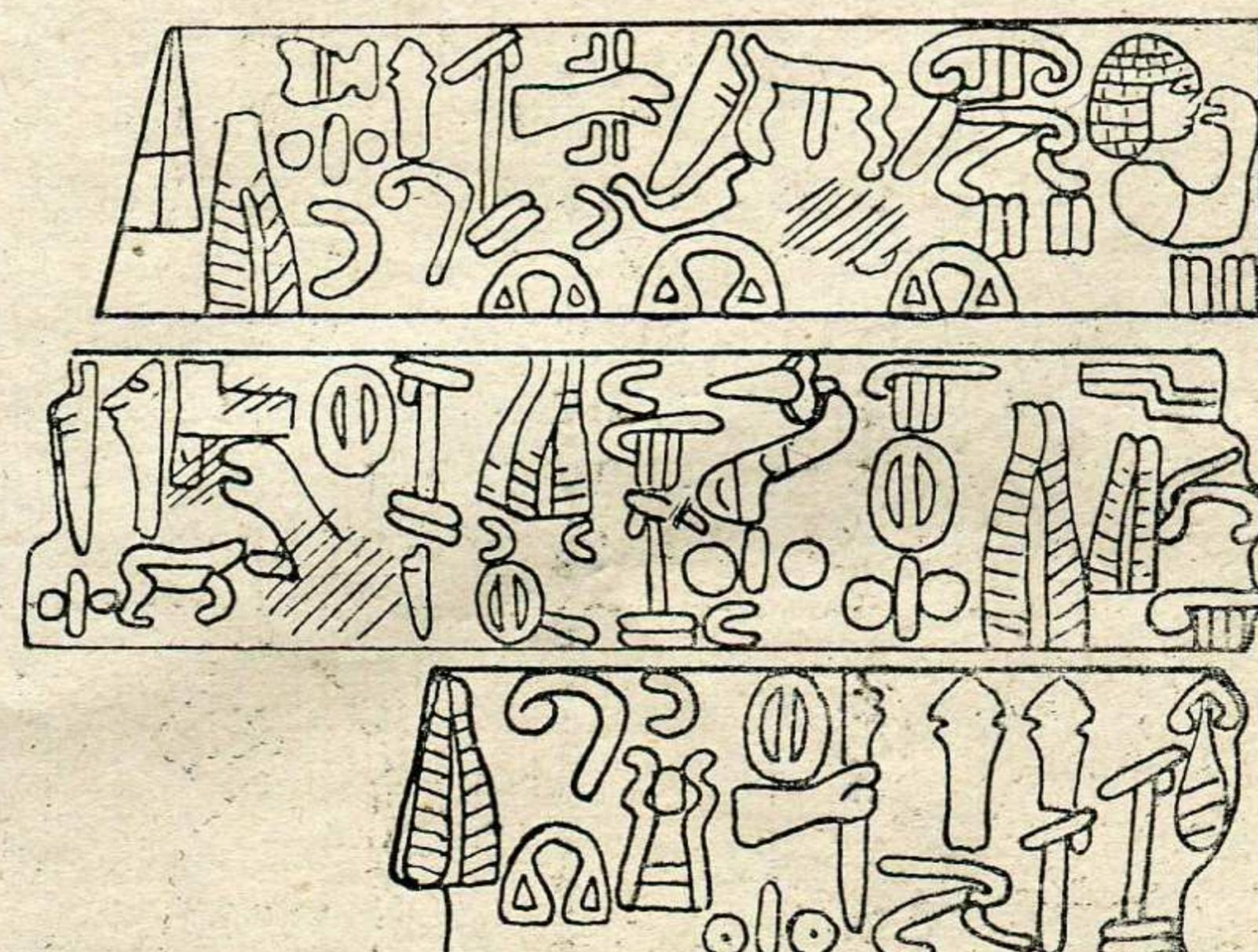
Як панівна верства над ріжними підбитими народами, заложив він був могутню державу в Малій Азії з столицею Хатті біля нинішнього села Богазкей, що на схід від Ангори. В часах найбільшого її розквіту, у XIV—XIII. в. перед Хр.

Геттітський напис знайдений 1929 р. біля Кайзера.

супірничили геттити навіть з єгипетськими фараонами та вавилонськими владарями, бо у збереженім мировім договорі Рамзеса II. з їх царем Шабілюлюмою трактуються обі держави як рівнорядні сили. Біля 1400 перед Хр. виконували геттити верховну владу в ассирійській столиці Нініві, зайняли Сирію, досягали й Палестини, а

земля Мітанні, в Месопотамії, нині зовсім безлюдна, була тоді густо заселена народом харрі, що був мовою і звичаями тісно спорідненим з геттитами. З часом однаке могутня держава пережила, притулилася боєві мечі геттитів і останні залишки їх самостійності поконав 717. перед Хр. Саргон II., цар поневоленої колись Ассирії.

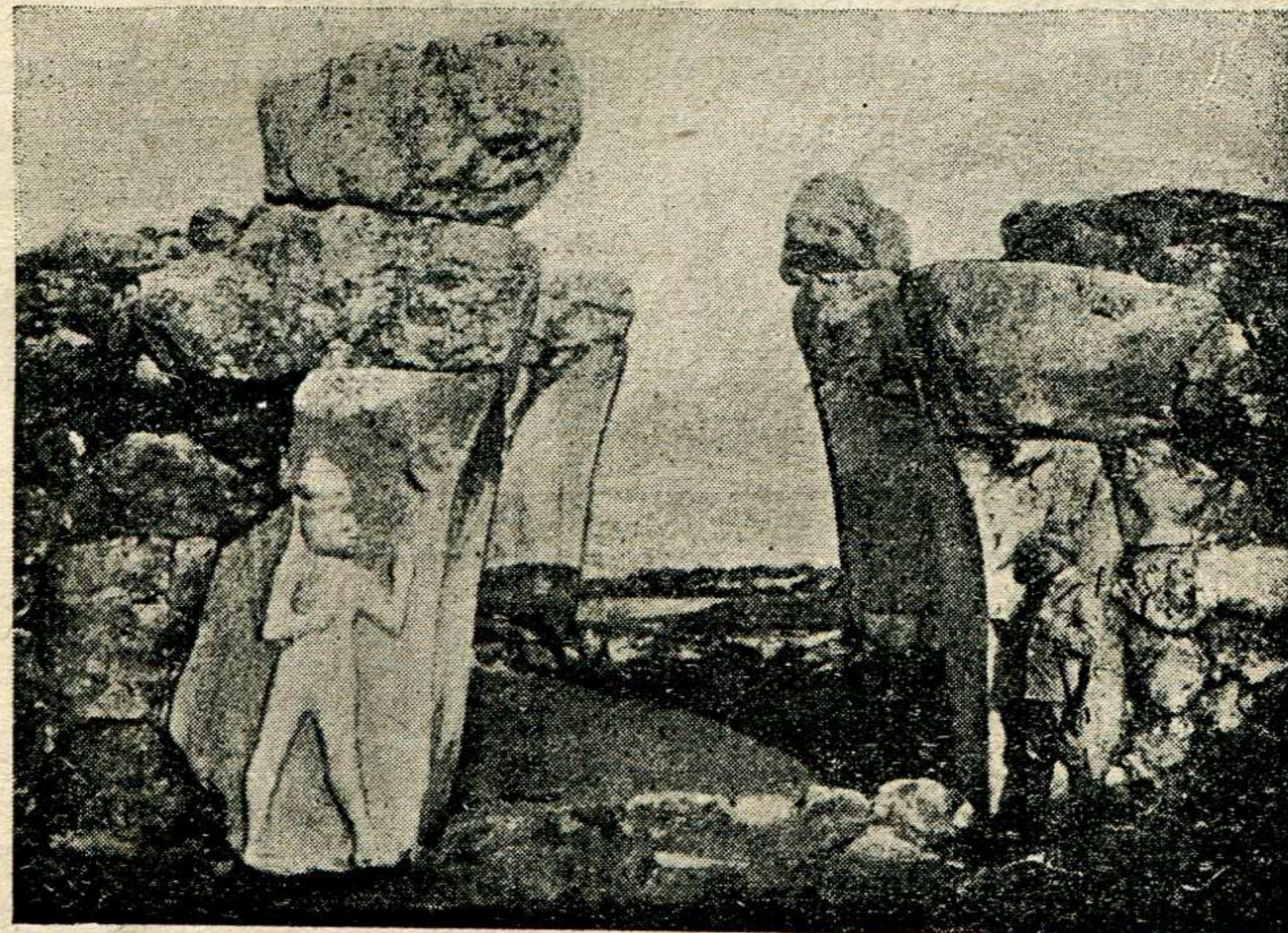

Геттітський напис на камені в Гамату в Сирії.

Збережені камінні плоскорізьби представляють геттитів безбородими, з довгим загненим носом та спадаючим аж на плечі волоссям. Їх культура була одноюкою, що заховала значну самостійність супроти високої культури сусіднього Вавилону та мала сильний вплив ще після упадку власної держави на малоазійське та раннє грецьке мистецтво. Її останки збереглися донині в руїнах царських городів, різьбах на скелях, останках святинь та численних предметах дрібного мистецького промислу, що їх добули на денне світло багаті у вислід археологічні розкопки останніх десятків літ.

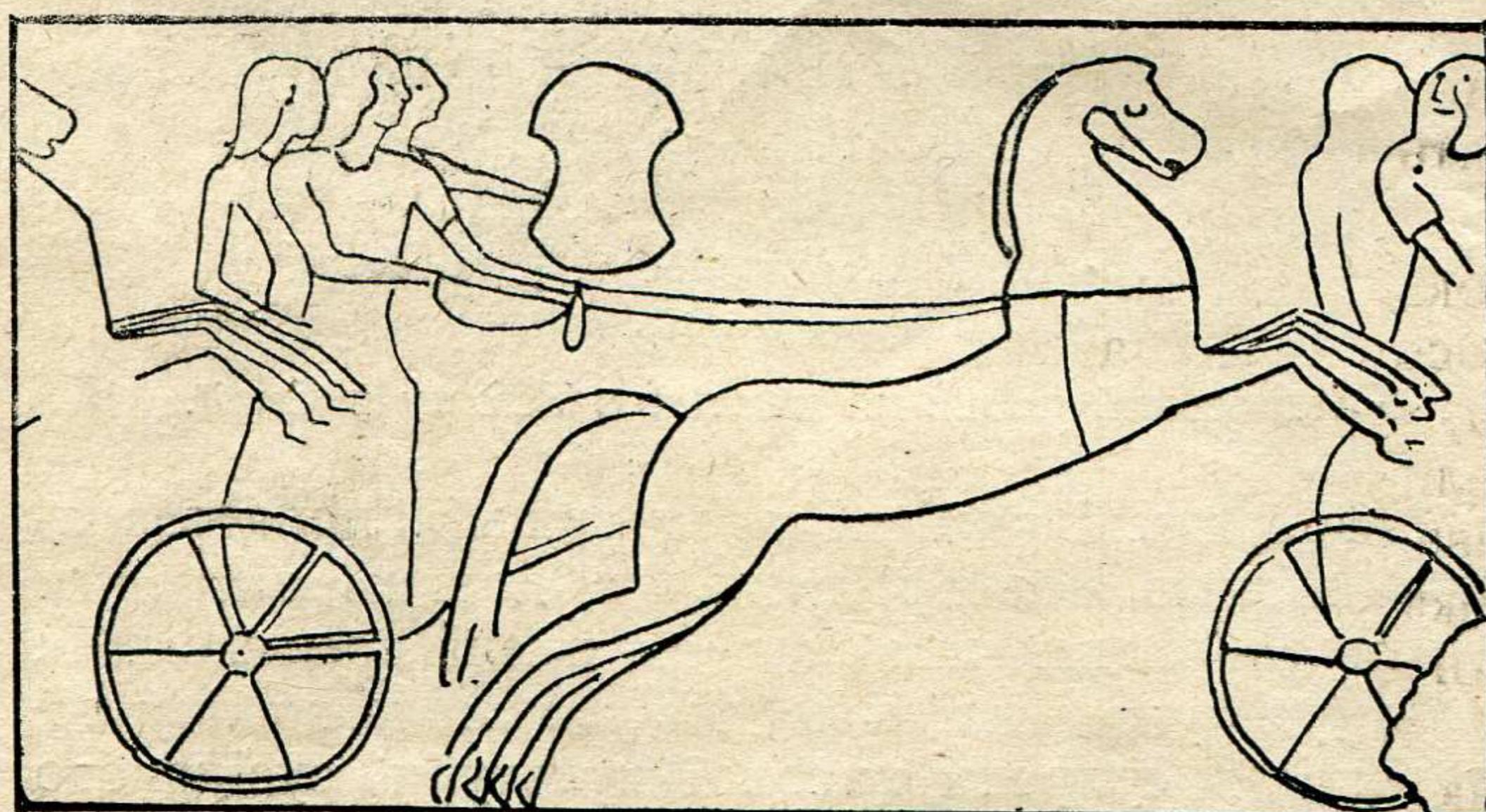
Руїни бувшої столиці Хатті (Богазкей) знайдено ще 1834. р. Розкопки, ведені щойно від 1893. р., відкрили там горішнє й долішнє місто,

обведені сильним муром із 7 вежами. Зокрема пощастило німецькому археологові Вінклерові знайти останки багатого царського архіву, писаного на глиняних табличках письмом подібним до гієрогліфів, яке відчутиє тепер чільний геттитський професор Грозний. У ньому розріжняє він досі 180 ріжких знаків на означення цілих складів, не поодиноких букв. Розшифровуючи поволі цей архів, удалось йому відчитати імена 19 геттитських царів, що панували в часі між 1600—1200 перед Хр. Крім цього видав він недавно книгу геттитських законів в оригіналі й перекладі.

Руїни одної в візлових брам міста Хатті.

На Україні не знайдено ще досі археологічних пам'яток, які були б певними слідами геттитських культурних впливів мирною чи боєвою дорогою. Дехто бачив їх у знахідках з царської могили у Майкопі, але опісля показалося, що кубанські кургани належать ще до пізньої камінної (енеолітичної) доби і самим старші від перших початків геттитського мистецтва. Однак не виключена річ, що при дальших розкопках такі пам'ятки можуть у нас ще знайтися. Основу до такого твердження дають нам дві відокремлені бронзові фігури безперечно геттитського

Геттитський боєвий віз.

походження, знайдені далеко на північнім сході, одна в Чехії біля Коуржму, а друга недалеко Мемелю у східній Прусії. Обі вони дісталися туди торговельними шляхами, що вели мабуть через Кавказ та Україну, і тому не без підстави можна припускати, що знайдуться ще якісь посередні, близькі ланки цеї ланцюгової доісторичної торговлі бронзовими виробами від племени до пле-

мени, від держави до держави, і так від Чорного моря аж над Балтійське.

В останньому часі знайшлася в Малій Азії знов одна цікава пам'ятка по геттитах. Кемаль Паша буде в Анатолії новий залізничний шлях і біля старинної Цезареї (тепер місто Кайзері) знайшли робітники на малій могилі камінну плиту завбільшки одного квадратового метра. Часть

Наліво: Геттитський бог Сетех-Тішун.

Направо: Геттитський боєвик, викутий на скелі в Джавркалессі.

плити бракує, як це видно на нашім образку. Посередині витягтий отвір невідомого призначення, а ціла поверхня кругом нього покрита викутим геттитським написом. Під нею знайшовся в землі глиняний посуд, малі вази та стрункі двоухі амфори. В недалекім горбочку відкрито сліди скелетового погребища та звалища хат із кухонними печами з вапняка. Півтretя тисячі літ тому назад жили там видно гетти.

ЯК В АМЕРИЦІ ПРАЦЮЮТЬ ПІДПРИЄМСТВА?

Великі вагання моди, головно в ділянці красок, якими барвлять текстильні матеріали, це безумовно джерело великих утрат для текстильних і барвових підприємств. Нова мода змушує переробляти велику кількість готового товару, що став немодний через іншу краску, взір, тощо. Очевидно, що втрати не схоче нести сам підприємець, а розділює їх на ціни нових товарів і нових виробів, а через це зростає й ціна текстильних виробів.

Щоб отже могти знизити ціни й цим збільшити збут, найбільші американські продуценти текстильної галузі виробництва заложили товариство, яке має за завдання точне розслідування напрямків моди, щодо красок для вовни, шовку й бавовни. Товариство доставляє теж відповідних пояснень в цій справі, але лише торговельним спілкам і фірмам, які записані в члени товариства. Загальна метода праці полягає на правилі переходів. себто на правилі, яке каже, що час від часу деякі напрямки моди (загально можна це правило приложити й до інших ділянок життя) повторяються; беручи до цього ще й статистичні дані і діяграми моди з ряду попередніх років, доходять працівники товариства до загального погляду на моду в будущому сезоні; подаючи до відома модні краски кілька місяців наперед, забезпечує т-во текстильні підприємства від утрат. Членами його є теж фірми інших галузей промисловості, як нпр. взуття, гарбарні, авта, лякерів, фарби, тощо.